

Indledning

*Når du strammer garnet,
kvæler du jo barnet*

Af CARSTEN FENGER-GRØN, KAMAL QURESHI og
TØGER SEIDENFADEN

Det er en udbredt opfattelse, at det er gået fremad i integrations- og indvandrerdebatten herhjemme i de senere år. Man er begyndt at tale åbent om de alvorlige problemer, der bekymrer befolkningen, og det er både sundt og demokratisk, hedder det. Et fintmasket net til at holde fremmede ude og en håndfast kurs over for dem, der (desværre) er kommet til landet, er både den rigtige og den populære kurs. Fastslår mange.

Strammer-kursen er blevet til en ny ortodoksi, der gør det svært at komme til orde med kritiske synspunkter om den brutalitet og de skadevirkninger for det danske samfund, som den nye kurs har ført med sig. Hvis ikke netop de ord og de polemiske forenklinger var så misbrugte af andre, ville man være fristet til at sige, at en ny elite har sat sig tungt på Christiansborg og på medierne; en elite, der i selvgod overbevisning om at være på den eneste ægte danske kurs fastholder et stramt greb om holdningsdannelse, lovgivningsarbejde og politisk retorik. Afvigelser fra normen om en indvandrerkritisk linje i tale og tanke stemples som blåøjethed, godhedsindustri, nationalt forræderi, naivitet og halalhippie-tankegang i et sådant omfang og med et sådant eftertryk, at man kan tale om, at strammerlinjen er blevet en ny politisk korrekthed.

Vi er lodret uenige i den ny ortodoksi. Vi mener ikke, at det er gået fremad i integrations- og indvandrerdebatten i de senere år, og at den tiltagende hadefulde retorik om flygtninge og indvandrere er udtryk for, at debatten er blevet mere fri og folkelig.

Tværtimod mener vi, at det bliver vanskeligere og vanskeligere at trænge igennem med nuancerede synspunkter om islam, flygtninge og indvandrere, der ikke har et stigmatiserende, kritiserende og diskriminerende indhold. Vi mener dermed, at meget er gået galt i debatten i de senere år.

Vi er også lodret uenige i en endnu mere udbredt opfattelse: forestillingen om at Danmark grundlæggende stadig er et åbent og tolerant land, hvor vi danskere tager godt imod nyttilkomne og respekterer det anderledes, og hvor vi kun sætter nogle helt nødvendige og rimelige grænser for, hvad vi vil acceptere.

Det grundlag er de fleste ellers enige om at føre indvandrerdebatten på. Grundlaget fungerer ligefrem som en besværgelse, man mere eller mindre tydeligt må fremsige for at få lov til at træde ind i debatten. Det er en del af den politiske neo-korrekthed sammen med ideen om, at de tiltagende udfald mod de religiøse og etniske minoriteter er et udtryk for sand folkelighed og fri debat.

Problemet er, at grundlaget – besværgelsen – i stigende og bekymrende grad er ude af trit med virkeligheden. Danmark er ikke – i hvert fald ikke længere – et åbent eller tolerant land med nogle problemer med indvandrere, der kan diskuteres. Efter to årtiers heftig indvandrerdebat, hvor sensationslystne og konfliktorienterede medier har ladet det yderste højre sætte dagsordenen, og efter en række stramninger på udlændinge- og integrationsområdet både under den nuværende og den tidligere regering udmærker Danmark sig ved på det formelle plan at være et af de mest diskriminerende, intolerante og lukkede lande ikke bare i Skandinavien, men i Europa. Det viser først og fremmest den tiltagende kritik fra internationale organisationer som Amnesty International, FN, Europarådet og fra internationale kulturpersonligheder, men det viser også en simpel sammenligning af lovgivningen på udlændinge- og integrationsområdet i forskellige lande. Det er efter vores opfattelse rystende, at Danmark fra at have været et førende land på menneskerettighedsområdet i dag udviser total ligegyldighed over for egne krænkelser af FN-konventioner – fx med starthjælpen, der er indlysende i modstrid med FN's flygtningekonvention, hvad UNHCR selvfølgelig har gjort opmærksom på i stærke vendinger.

Endnu værre er det måske, at Danmark ikke længere fungerer som tilflugtssted for mennesker på flugt. I dag kræver det visum at komme til landet fra alle 'flygtningeproducerende' lande, og ansøgninger om visum bliver rutinemæssigt afslået, hvis der er risiko for, at ansøgeren vil søge om asyl. Flyselskaberne bliver pålagt store bøder for at flyve et menneske uden visum til Danmark. Tilbage er kun den mulighed for at komme ind i Danmark, der hedder menneskesmugling. Det største problem for mennesker, der udsættes for tortur og andre overgreb og gerne vil søge sikkerhed i Danmark, er i dag ikke at komme væk, men at komme ind – og dermed kunne indgive en asyl-ansøgning. Det lykkes selvsagt kun for ganske få. Det er ikke behageligt at tænke på, hvad der sker med dem, det ikke lykkes for.

Det er også ubehageligt at erkende, hvilken politik og hvilke holdninger Danmark står for på flygtninge- og indvandrer-området i dag. Krampagtigt fastholder politikere og meningsdannere da også forestillingen om det danske samfund og danskerne som ikke alene gode nok, men ualmindeligt gode. Man skal ikke komme og sige, at Danmark faktisk er røget temmelig langt ned ad intolerancens glidebane og flygter fra sit ansvar for at hjælpe mennesker på flugt; ikke som gammel-dansker, slet ikke som ny-dansker og da slet overhovedet ikke som udlænding.

Da den svenske integrationsminister Mona Sahlin var ude med en skarp, men særdeles relevant kritik af den danske indvandrer- og asyl-politik i 2002, var integrationsminister Bertel Haarder ikke sen til at afvise det som fejlagtige udmeldinger og utidig indblanding i danske forhold. I samme omgang kunne han så angribe svenskerne for selv at undertrykke den fri debat – fikst genbrug af Dansk Folkepartis yndlingsmyte om kulturelitens undertrykkelse af den fri debat og den danske befolkning. Den benhårde kritik fra Europarådet i ECRJ's rapport i 2001 blev prompte afvist som 'forældet' af daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen, fordi data var indsamlet et halvt år før rapportens udgivelse. Et noget tyndbenet argument for at feje rapporten af bordet, i betragtning af at det måtte være åbenlyst for enhver, at forholdene i perioden mellem undersøgelsens udfærdigelse og rapportens udgivelse kun

var blevet værre for flygtninge og indvandrere. Få har taget notits af, at der i selveste FN er en stigende bekymring over forholdene for indvandrere i Danmark, og at den europæiske sammenslutning af 600 organisationer mod diskrimination og racisme, ENAR, har udtrykt stærk kritik, ikke mindst af valgkampen i 2001. Disse kritikere har fået så begrænset opmærksomhed, at det endog ikke har været nødvendigt for politikerne at afvise dem hånligt, som de har gjort med anden kritik.

Det sørgelige faktum er, at Danmark i dag er et af verdens mest lukkede samfund, danskerne er ifølge holdningsundersøgelser ekstremt skeptiske, når det gælder andre religioner, og lovgivningen og myndighedernes praksis er i en række sammenhænge på kant med menneskerettighederne nedlagt i de internationale konventioner.

Der er brug for at gøre op med besværgelsen om, at der er problemer med indvandrere og fremmede kulturer, der skal diskuteres, men at Danmark er på ret kurs. Vi må i stedet overveje, om vi fortsat ønsker at være et land med en af verdens mest hadefulde mediedækninger af etniske og religiøse minoriteter, med næsten hermetisk lukkede døre for mennesker på flugt, med politikere der føler sig hævet over international kritik af danske forhold, med et decideret racistisk parti som parlamentarisk grundlag for regeringen, med en lovgivning på kant med menneskerettighederne og med elendig retslig beskyttelse af minoriteterne. Sådan bør diskussionen føres i fremtiden.

Vores svar vil selvfølgelig være, at der er brug for en markant kursændring, hvis vi igen skal kunne være stolte over at være danske. Og vi mener, at ansvarlige medier, kulturpersonligheder, samfundsforskere og politikere bør gå forrest. Det er et af de politisk neo-korrekte synspunkter, at eliten har svigtet befolkningen ved gennem mange år ikke at tage dens bekymringer over indvandringen alvorligt. Vi vil hævde, at en lille gruppe mennesker med viden, magt og adgang til medierne tværtimod har svigtet fatalt ved at så og dyrke en angst og bekymring, der i vid udstrækning savner en rationel begrundelse, og at resten af 'eliten' har svigtet ved ikke tilstrækkeligt konsekvent at sætte en anden dagsorden.

Det er ganske enkelt hverken rigtigt, at de etniske minoriteter i Danmark udgør en alvorlig trussel mod økonomi, sikkerhed eller kultur i Danmark, eller at danskere pr. definition er modvillige over for alt fremmed, og at en regering med folkeligt mandat derfor bør føre den nuværende politik. Hvad der desværre er sandt, er, at den fremprovokerede angst og bekymring har drevet det danske samfund ud i en pinlig situation.

Danmark er i dag landet, hvor der til 180.000 muslimer kun er blevet opført én moske. Muslimer må landet over fortsat mødes og bede i baglokaler og nedlagte lagerhaller. Minareter må man finde i Tivoli eller som ombyggede skorstene ved industri – de optræder altså kun som rene orientalistiske vittigheder og eksotisk underholdning. Danmark er landet, hvor der 33 år efter at ønsket blev fremsat, fortsat ikke er blevet fundet jord til en muslimsk gravplads. Således må muslimske danskere, som har baggrund i et andet land, men har boet, levet og arbejdet et helt langt liv i Danmark, fortsat transporteres i zinkkister til andre dele af verden for at få den begravelse, deres religion tilsiger – på familiens regning, naturligvis. Danmark er landet, der sender psykisk syge tilbage til en uvis fremtid i Kosova uden behandling og blankt afviser FN's kritik og påpegning af, at det er i strid med konventionerne. Danmark er landet, hvor et parti, der i 2003 har fået fem fremtrædende medlemmer dømt for overtrædelse af racismeparagraffen, udgør regeringens parlamentariske grundlag. Danmark er landet, hvor samme partis Mogens Camre beskyttet bag politisk immunitet kan hævde, at "Alle Vestens lande er infiltreret af muslimerne – nogle af dem taler pænt til os, mens de venter på at blive nok til at slå os ihjel", mens en kendt børnebogsforfatter med PEN's applaus for hans 'mod' kan hævde, at islam er en forbrydelse mod menneskeheden, og mens indvandrerbørn hver dag i skolen skal møde klistermærker med teksten "Perkerne koster samfundet milliarder – en kugle koster kun en krone". Danmark er landet, der kan hærges af artikler om de herboende somalieres skrækkelige omskæring af deres piger, og hvor somaliske piger undersøges af myndighederne under krænkende og traumatiserende omstændigheder – selv om der ret beset ikke kan dokumenteres ét eneste

tilfælde af omskæring. Danmark er landet, hvor unge forældre med forskellig nationalitet kan blive skilt for altid, fordi de ikke har tilstrækkelig stor bolig til at kunne få lov til at bo i Danmark, eller fordi de ikke har tilstrækkeligt mange penge at indsætte på en spærret konto. Danmark er landet, der har indskrænket frihedsrettighederne på det allermest personlige område, i kærligheden – det er blevet endog meget svært, og i mange tilfælde umuligt, at få lov til at gifte sig og bosætte sig med en udlænding af den forkerte slags. Danmark er landet med Europas største modvilje mod islam. Danmark er landet, der af engelske domstole betragtes som usikkert for folk på flugt på grund af lemfældig asylbehandling. Og Danmark er måske det demokrati i verden, der med størst arrogance afviser international kritik.

En klog mand har sagt: "At forstå alt, er at tilgive alt". Vores ærinde med denne bog er imidlertid ikke at bidrage med endnu en forklaring på, hvorfor et utrygt Danmark er begyndt at lukke sig om sig selv. Det bliver uvilkårligt en form for retfærdiggørelse. I stedet vil vi gerne fastholde, at udviklingen er forkastelig og problematisk – ladet med negative konsekvenser ikke bare for minoriteterne, men for det danske samfund som helhed.

Blandt politiske iagttagere er det for tiden konventionel visdom, at VK-regeringens og den tidligere regerings 'stramninger' på området har været indlysende rigtige og burde være gennemført tidligere. Man hæfter sig knap nok ved det konkrete indhold; det er selve strammer-tendensen, der hyldes som en helt nødvendig imødekommelse af befolkningens bekymring, utryghed og modvilje mod de nye danskere. Få hæfter sig ved det faktum, at bl.a. professor Lise Tøgebys forskning klart indikerer, at det nærmere er befolkningen, der responderer på politikernes bekymring og indvandrerlede, end omvendt. At politikere fra næsten alle partier har købt myten om, at de giver efter for befolkningens pres for statsinstitutionaliseret indvandrerfjendskhed, gør ikke myten sand. Den er falsk. Sagen er, at når politikere omtaler indvandringen og indvandrere som et problem og Danmark som en åben pengekasse, bliver de fremmede opfattet som et problem. Taler politikere om flygtninge som forfulgte mennesker med rettigheder

og om Danmark som et tilflugtssted, bliver de for danskerne ikke en trussel, men en chance for at vise hjælpsomhed, solidaritet og menneskerettigheder udmøntet i praksis. De sjældne historier i medierne om direkte diskrimination – fx i form af højtuddannede indvandrere, der ikke kan få arbejde – appellerer rent faktisk også til befolkningens retfærdighedssans og afføder stærke reaktioner. Den stærkt diskriminerende starthjælp, som ingen politikere rigtig har forsøgt at markedsføre, har aldrig været befolkningens kop te. Kun blandt Dansk Folkepartis vælgere finder vi et flertal (et lille flertal) for dette danske brud på FN's flygtningekonvention.

Det officielle Danmarks indfaldsvinkel er altafgørende. Politikere og mediepersonligheder virker som opinionsdannere. Det gælder i særlig grad på indvandrerområdet. Hvad andet kan man forvente i et samfund, hvor kun få har direkte kontakt med mennesker med anden etnisk baggrund og anden religion? Virkeligheden er jo den paradoksale, at mennesker med kontakt til etniske og religiøse minoriteter ser færre problemer i deres tilstedeværelse end alle andre. Derfor er det også komplet urimeligt, når den indvandrerfjendske linje udnævnes til at være specielt folkelig.

Den konventionelle visdom er, at politikerne modvilligt følger befolkningens vink med en vognstang. Vi mener, at der er tale om et langt mere sammensat billede, hvor medier og politikere har et stort ansvar for, at bekymring og utryghed i visse vælgergrupper er blevet pustet op til en massiv fremmedfrygt, der igen er blevet til en politisk ortodoksi om en voldsom strammerkurs. Og vi mener, at en række af beslutningerne har stærkt belastende og i visse tilfælde helt umenneskeligt hårde konsekvenser for enkeltpersoner og grupper. Det faktum, at regeringen i forlængelse af den nye politik skyndte sig at nedlægge Nævnet for Etnisk Ligestilling, at beskære Dokumentations- og Rådgivningscenteret om Racediskrimination og at stække (i mangel af bedre) Det Danske Center for Menneskerettigheder, samt at man indtil videre ikke har nogen steder at klage over diskrimination på arbejdsmarkedet – ja, det er en skandale, der aldrig burde være accepteret. Dette dobbeltgreb – indgreb over for minoriteternes muligheder og rettigheder kombineret med overgreb på de institutioner, der skulle

beskytte minoriteterne og dokumentere overgreb – er udslag af en skræmmende, intolerant tankegang.

Vi mener, at hovedlinjen i både den nuværende og den tidligere regerings politik og retorik på udlændinge- og indvandrers-området er forkert og på afgørende punkter gør vores samfund ringere og ikke bedre. Faktisk er der en alvorlig risiko for, at vi i disse år skaber negative mønstre i vores fællesskab, som det vil tage lang tid at udbedre, når den dominerende holdning – formentlig og forhåbentlig – på et tidspunkt slår om igen. Formålet med denne bog er at begrunde, forklare og illustrere, at det desværre er sådan, det forholder sig.

Vi vil naturligvis gerne med denne bog gøre op med forestillingen om, at indvandring og forskellige kulturer i Danmark i sig selv udgør uoverskuelige problemer, som kræver drastiske indgreb. Men i første omgang vil vi gerne fremme den erkendelse, at der er gjort meget, så katastrofalt meget, for at få de fremmede til at holde sig væk og de etniske minoriteter til at makke ret, at vi allerede har bragt os på kant med de grundlæggende menneskerettigheder, med menneskelig anstændighed og med god moral. Vi tror på og håber, at den fortsatte 'strammerstemning' delvis baserer sig på manglende erkendelse af de faktiske forhold og på en tiltagende døvhed over for de skrækkelige udsagn om etniske minoriteter og særligt muslimer, der fremsættes.

Synspunkterne i denne bog affærdiges – som nævnt – ofte i den offentlige debat som udtryk for 'halalhippiers' naivitet og blåøjethed. Den form for etikettemageri og udenomssnak giver vi ikke meget for. Sandheden er konkret, og de udsagn, vi fremsætter i denne indledning, er ikke subjektive postulater. Denne bog vil som helhed dokumentere de normbrud, vi kritiserer, og påvise de skadevirkninger, vi er bekymrede over. Diskrimination på arbejdsmarkedet, lemfældig asylbehandling, racistiske udtalelser fra ledende politikere, diskriminerende starthjælp osv. er skammelige og skadelige realiteter i Danmark: De er ikke politisk korrekte påstande, men sørgelige sandheder om det danske samfund.

Som forlagsredaktør, folketingsmedlem og chefredaktør har vi tre gode muligheder for at deltage i den offentlige debat; det

gør os ikke til en elite med begrænset ret til at mene noget om de problemer, der rammer svagere grupper i Danmark – ny- såvel som gammeldanskere. Både Pia Kjærsgaard og Tøger Seidenfaden bor i villa i Gentofte nord for København. Deres bopæl og gode økonomiske forhold gør i sig selv hverken den ene eller den anden mere eller mindre troværdig i denne debat.

Det er rigtigt, som kritikere af vores kritik sikkert vil sige, at vi tre redaktører ikke selv er truet af indvandringen. Det mener vi nu heller ikke, at andre i nævneværdig grad er. Lytter man til sagkundskaben, hvad indvandringen til Europa angår, så siger den, at indvandringen samlet set slet ikke kan undværes. Vi mener ikke, at tolerance og medmenneskelighed er et elitært projekt. Holdningsundersøgelser viser da også opløftende nok, at tolerance ikke er et luksusgode – hvis man kan formulere det på den måde. Fattige og rige er nogenlunde lige tolerante, hvis man fjerner den faktor, der hedder uddannelse. Holdningerne til indvandrere og fremmede kulturer og religioner er også jævnt fordelt på mænd og kvinder og endda på en højre-venstre-skala – hvis man fratager yderfløjene, hvor det yderste højre naturligvis udmærker sig med ekstrem intolerance.

Valget den 20. november 2001, der gav Dansk Folkeparti stor politisk indflydelse på regeringspartierne, der i forvejen var stærkt påvirket af Dansk Folkepartis stærkt fremmedfjendske linje, er naturligvis et højdepunkt i den udvikling, vi kritiserer. Men problemet kan som antydnet ikke isoleres til regeringen og dens parlamentariske flertal, hvor vigtig den faktor end er. Den nye og negative tilgang til minoriteter, integration og andre kulturer og religioner har støtte langt ind i andre partier i Folketinget og mange steder i det danske samfund. Indenrigsminister Karen Jespersen blev i den tidligere SR-regering symbolet på en 'strammer-linje'. Men hun står bestemt ikke alene med sine synspunkter i den del af offentligheden, der har mere sympati for den tidligere regering end den nuværende. Ikke mindst i medierne er der sket et skred i retning af at være mere negativ, kritisk og problematiserende i tilgangen til minoriteterne i Danmark, end det tidligere var tilfældet – og end det er tilfældet i de lande, vi normalt sammenligner

os med. Først og fremmest tildeles indvandrerspørgsmål en sådan plads i medielandskabet, at man som normaldansker uden kontakt til mennesker med anden etnisk baggrund må tro, at de i sig selv udgør samfundets altoverskyggende problem – uanset hvad de konkrete problemer så nærmere består i.

Det er symptomatisk for stemningen, at landets største oppositionsparti, Socialdemokraterne, har accepteret den linje, VK-regeringen har kørt igennem sammen med Dansk Folkeparti. Også partier som De Radikale og SF, der ikke har støttet 'strammer'-lovgivningen på Christiansborg, er i defensiven på dette område og står gang på gang bag uheldige udtalelser, der hjælper med til at grave grøfterne mellem 'de rigtige' og 'de forkerte' danskere dybere.

Forvirringen er da heller ikke helt uforståelig. Den såkaldte udlændingedebat – alene navnet undertrykker den kendsgerning, at mange af dem, den vedrører, er født her i landet, når de ikke ligefrem har dansk statsborgerskab – er ikke mindst via 11. september blevet koblet sammen med storpolitik, globalisering, religionernes plads i verdenssamfundet og alt muligt andet, der rækker langt ud over hverdagen og realiteterne i det danske samfund. Oveni kommer så den mangeårige debat om integration og kultursammenstød, der først og fremmest afspejler, at mange danskere mener assimilation, når de siger integration. Det er desværre åbenbart, at det stærke lighedsideal i det danske samfund har haft et krav om 'enshed' som uudtalt forudsætning. Efter at der er kommet mennesker til, der ikke er lige så 'ens' som de fleste, har der vist sig en uvilje mod at udstrække ikke bare ligheden og solidariteten, men sågar nogle af de grundlæggende friheds- og menneskerettigheder til de andre. Hvis de ligner os helt, både hvad sprog, adfærd, påklædning og religion angår, så går det an. Det er en udbredt, om end ikke altid klart erkendt, holdning, at ligner de ikke normaldanskere eller arbejder målrettet på at komme til det, ja, så har de heller ikke krav på den samme behandling eller de samme rettigheder. Men hele pointen med tolerance-begrebet er jo, at det er dem, der er anderledes, der skal tolereres. Det fortrænger alt for mange.

Resultatet er blevet et stærkt pres mod minoriteterne i vores

samfund; et pres som både svage og stærke minoritets-danskere kan mærke og tale med om på en lang række områder. Presset på minoriteterne drejer sig om ny lovgivning, men det drejer sig ikke mindst om negative holdningstilkendegivelser fra toneangivende sider i vores samfund – politikere og medier er langt de største syndere – holdningstilkendegivelser, der smitter af ude i samfundet og i alle de situationer, hverdagssammenhænge og institutioner, hvor minoriteterne kommer. Forskning viser, at danskerne er og altid har været splittede mellem en vis utryghed ved fremmede og et krav til sig selv om at være åbne og imødekommende. På holdningsplanet er danskerne splittede, men forholdsvis stabile over tid. Men det siger sig selv, at de officielle udmeldinger på denne usikre baggrund kommer til at spille en stor rolle for den enkelte danskers handlinger på baggrund af modsætningsfyldte meninger og idealer.

De konkrete 'stramninger', nedskæringer og begrænsninger, der er gennemført vedrørende alt fra familiesammenføring, opnåelse af statsborgerskab og bistandshjælp til modersmålsundervisning, asylbehandling, udvisningspraksis med meget mere, er derfor kun toppen af isbjerget. Oveni kommer den diskrimination, den chikane og de forulempelser i hverdagen, som i mindre og mindre grad undsiges af det politiske establishment, og som i stigende grad opfattes som rimelige og forståelige – for slet ikke at tale om hæværk og racistiske overfald; områder hvor Danmark har slået internationale rekorder på det seneste. Det pres, der for eksempel i skoler og børnehaver hviler på børn af muslimsk oprindelse, hvad enten de nu er praktiserende muslimer eller ej, om at skulle 'forklare og forsvare' alt fra slør til Osama Bin Laden, er hverken strafbart eller voldeligt. Men for de pågældende har det negative psykosociale konsekvenser, som kan dokumenteres. Den slags kan aldrig udryddes, men det er efter vores opfattelse dybt betænkeligt, at myndighederne og politikerne ikke gennem klare udtalelser og ved at oprette og støtte relevante organer til beskyttelse af minoriteternes ligebehandling udsender et klart signal om, at det danske samfund ikke tolererer racisme og diskrimination.

I stedet forsvares – for ikke at sige anprises – den fjendtlige

stemning af mange opinionsdannere med, at den er et udtryk for, at vi i Danmark har en sund, åbenhjertig og demokratisk debat, som andre burde misunde os. Og er det ikke også helt rimeligt at fordømme islamistisk inspireret terrorisme uden at blive beskyldt for at være intolerant? Er det ikke nødvendigt at fordømme og bekæmpe tvangsægteskaber, for slet ikke at tale om omskæring af somaliske småpiger? Er det ikke velbegrundet at være bekymret over den høje arbejdsløshed blandt indvandrere og deres efterkommere uden at blive beskyldt for at skabe et klima af intolerance og diskrimination?

Til alle disse spørgsmål svarer vi – naturligvis – jo. Vi er selvfølgelig imod både terrorisme, tvangsægteskaber, kvindelig omskæring og høj arbejdsløshed, og vi går ind for, at også disse emner diskuteres åbent. Selvfølgelig. Alligevel kan også disse eksempler ved en nærmere afprøvning give en illustration af, hvad det er, vi mener, der er gået galt i det danske samfund i de senere år.

Både før og efter 11. september har der været al mulig grund til at tage afstand fra den afskyelige terrorisme, som al-Qaeda-netværket og andre ekstremistiske, islamistiske grupper står for.

Men hvad er det faktuelle grundlag for at sætte mennesker her i landet med muslimsk baggrund i forbindelse med international terror og fanatisme? Ja, det grundlag eksisterer stort set ikke. Alle indvandrer-organisationer med muslimske medlemmer har taget entydig afstand fra terroren. Er det så mere eller mindre urimeligt at gøre herboende muslimer ansvarlige for islamistisk terror end at gøre for eksempel danske jøder ansvarlige for Sharon-regeringens politik i de besatte områder i Israel – uden sammenligning i øvrigt? Svaret er naturligvis nej. Begge dele ville være helt urimeligt. Danske muslimers forbindelse til al-Qaeda er for 99,9 procents vedkommende ikke-eksisterende. Vi har jo faktisk højst oplevet islamistisk terror i Danmark en enkelt gang – det er 17 år siden, og angrebet var i øvrigt udført af tilrejsende. Vi oplevede derimod i perioden efter 11. september 2001 et større antal overfald, tilfælde af hærværk og anden chikane mod herværende muslimer – mere end i sammenlignelige lande.

Hvad tvangsægteskaber angår, så har de fået meget stor op-

mærksomhed i de senere år, og det med rette: Det er naturligvis i strid med moderne frihedsideal, at unge mennesker tvinges til at gifte sig med nogen imod deres vilje. Det er i øvrigt også i strid med islams principper og med almindelig god moral her, i Mellemøsten og andre steder – vil de fleste med forstand på sagen sige. I enkelte tilfælde har unge kvinders oprør mod denne tvang formodentlig ført til såkaldte 'æresdrab' – en forfærdelig forbrydelse udført mod egne familiemedlemmer. Disse drab bliver ikke registreret under egen kategori i Danmark, men det er rimeligt at antage, at der har fundet i størrelsesordenen seks steder her i landet.

Der er brug for en indsats fra det danske samfunds side, ikke bare mod æresdrab, men også mod mindre dramatiske overgreb. Ikke mindst er der brug for en indsats i den gråzone, hvor det drejer sig om arrangerede, snarere end tvungne ægteskaber, og hvor det gælder om at bakke op om et begyndende generationsopgør og en spirende kvindefrigørelse. Men hvad sker? I kampen mod tvangsægteskaber har regeringen en så uangribelig sag, at en hel udlændingepolitik, der krænker alles ret til at gifte sig med hvem de vil, kan legitimeres med henvisning til sagen. I stedet for at løse problemet bruger man det – til at retfærdiggøre uhørt stramme regler for familiesammenføring. Tankevækkende er det, at den nye, stramme lovgivning for familiesammenføring af ægtefæller er gennemført uden nogen seriøs undersøgelse af problemets omfang; tal om tvangsægteskaber har for eksempel senere vist sig at være mere eller mindre opfundet til lejligheden af en medarbejder i en indvandrers-organisation, der ønskede opmærksomhed. I første halvdel af 2003 blev fire af 1348 afslag på familiesammenføring givet med henvisning til mistanke om tvang. Den negative stemping af store miljøer og krænkelsen af den enkeltes ret til selvbestemmelse i kærligheden begrundes med hensynet til ofrene. Men der kan sættes store spørgsmålstejn ved proportionerne.

Også når det gælder kvindelig omskæring, er der tale om en tradition og praksis, som det er værd at gøre en indsats for at komme til livs. Selv om det er et fænomen, der primært knytter sig til bestemte afrikanske lande og miljøer og ellers kun prak-

tiseres i få andre egne på Jorden, er det igen og igen i medierne blevet omtalt som en 'muslimsk' praksis. *Information* har endda fået en sjældent skarp kendelse fra pressenævnet imod sig for at have hævdet, at imamen Abdul Wahid Pedersen og den muslimske friskole, hvor han er skoleleder, "priste omskæring". Det var direkte usandt, hvilket pressenævnet heldigvis kunne gennemskue, og hvilket enhver med bare et middelmådigt kendskab til muslimsk tro og praksis havde kunnet regne ud.

Senere viste det sig, at der faktisk ikke kunne dokumenteres et eneste tilfælde herhjemme, hvor omskæring har fundet sted, efter at den pågældende familie er kommet til Danmark. Alligevel skulle vi opleve en social- og ligestillingsminister, der gav medløb til et grotesk forslag fra Dansk Folkeparti om at tvangsfjerne de allerede omskårne piger fra deres mødre og dermed straffe ofrene hårdere end alle andre. Sagen endte med det forslag, at man skulle kriminalisere somaliere, der lovligt fik indgrebet foretaget i hjemlandet. Enkelte ytrede betænkelighed ved de principielle aspekter i at åbne for den mulighed at dømme mennesker for handlinger begået lovligt i et andet land – det ville ikke være så sjovt som dansker at kunne blive dømt i Iran for alle handlinger begået i Danmark.

Historien endte formodentlig hos de fleste mediebrugere som en taget fornemmelse af, at somaliere udfører skrækelige lemlæstelser af deres pigebørn, om end måske i mindre omfang end frygtet. I realiteten er omskæring af piger blandt somaliere i Danmark historien om en fabelagtig evne til at lytte til fornuft og tilpasse sig vores kulturelle standarder og frigøre sig fra årtusindgamle, men ubehagelige traditioner. En virkelig succeshistorie. Indvandrere i Danmark fortjener også at kunne høre de fortællinger i pressen.

Hvad den høje arbejdsløshed blandt indvandrere angår, er den et af de alvorligste problemer for en god integration, og den er et område, hvor Danmark har større problemer end de fleste andre europæiske lande.

Mange af årsagerne er de samme som i andre lande: Mange indvandrere er oprindelig ufaglærte, der er særligt sårbare ved konjunkturarbejdsløshed, og som kan have meget svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet igen, når de først har mistet deres

job. Selv om en del flygtninge er bedre uddannet, så er det klart, at alene sprogbarrieren udgør et alvorligt handicap. Det samme gælder det meget organiserede, og hvad godkendelser af kompetencer angår, meget træge danske arbejdsmarked. Dertil kommer den sociale arv: Også for efterkommere uden sprogproblemer øger sociale problemer i én generation desværre sandsynligheden for sociale problemer i den næste. Danmark har desuden på flygtningeområdet i flere omgange lagt stor vægt på at tage hensyn til svage grupper – fattige, psykisk syge, torturofre og så videre. Det giver næsten sig selv, at sådanne flygtninge er svære senere at integrere på arbejdsmarkedet, helt bortset fra at vores asylbehandlingsprocedure typisk holder flygtninge ude af beskæftigelse i årevis.

Når alle disse faktorer er trukket ud af statistikkerne, er der imidlertid en betydelig rest tilbage. Arbejdsmarkedsforskerne er i sjælden grad klare i mælet, når de skal betegne denne rest (og det er flere gange faldet ministre for brystet): Diskrimination. På arbejdsmarkedet bliver mennesker med anden hudfarve og religion i udpræget grad diskrimineret i Danmark. Den markedsøkonomiske forskning understøttes af holdningsundersøgelser, hvor mange arbejdsgivere svarer, at de nødvendigvis vil ansætte en person af anden etnisk herkomst uanset kvalifikationer. Det er ikke kun et problem for denne del af den danske befolkning, at der ikke er mulighed for at få lov til at bruge sine ressourcer. Det er i stigende grad et problem for den danske økonomi. Det skulle jo være et argument, som også den siddende regering kan forstå.

Det middel, regeringen har fundet mest egnet til at rette op på skævhederne, er en styrkelse af de økonomiske incitamenter til at påtage sig et arbejde – og her har man vel at mærke valgt en måde, hvor man gør alt for kun at ramme indvandrere-grupper.

Ikke mere om de konkrete temaer. Der er naturligvis grund til både at diskutere integration og minoritetsproblemer og anledning til løbende at ændre på politik og lovgivning. Men det afgørende både for integrationen, for minoriteternes levevilkår og for de idealer og dermed for den samfundskvalitet, som vi ønsker skal gælde for vores land, er, at denne debat og denne politik sker inden for en

ramme, der er langt mere konstruktiv, tolerant, åben og imødekommende over for den forskellighed og over for de minoriteter, der er blevet en del af det danske samfund, end det, der nu er vilkårene. Forskelligheden og minoriteterne er kommet for at blive. Grundlæggende drejer det sig om, hvorvidt vi i fællesskab gør det til en positiv eller en negativ udfordring; om det anskues som en risiko eller en mulighed for det danske samfund. Efter vores opfattelse er det oplagt at vælge den sidste vinkel.

Vi forventer ikke, at dette synspunkt vinder genklang hos de ledende politikere i Dansk Folkeparti eller Fremskridtspartiet. De har besluttet sig for, at "Danmark er for (gammel)danskere", at indvandrere og flygtninge skal holdes helst ude og ellers nede, dvs. at de indvandrere og efterkommere, der er her, og som ikke kan presses ud, først og fremmest skal tvangsassimileres og være mindst muligt synlige. Deres udgangspunkt er en efter vores mening forældet og uvirkelig nationalisme, en måde at definere danskhed på, der modstiller 'dem' og 'os', de etnisk rigtige og de etnisk forkerte. At det er et etnisk rent – eller renere – Danmark, de og regeringspartierne ønsker, fremgår for eksempel, når de reagerer på virkningen af den lovgivning, de selv har ønsket, når den pludselig rammer en 'etnisk' dansker, der ønsker at vende hjem til Danmark efter mange år i Australien.

Vi taler med denne bog ikke specielt til Dansk Folkeparti. Vi taler heller ikke i særlig grad til de stærke fremmedfjendske kræfter i Venstre, hos De Konservative og blandt Socialdemokraterne, der også bærer et stort ansvar for tingenes tilstand. Vi taler til alle. Vi vil gerne i lige grad appellere til den borgerlige anstændighed, til liberalismens respekt for forskelligheden og til venstrefløjens solidaritet. Det vil vi gerne i erkendelsen af, at vi finder både allierede og modstandere i disse spørgsmål i nærmest alle politiske lejre, og at det i lige grad er den borgerlige moral og ansvarsfølelse, de liberale principper og solidariteten med de forfulgte og undertrykte, der tilsidesættes for tiden.

Vi henvender os til alle gamle såvel som nye indbyggere her i landet – i håb om, at vi i fællesskab kan finde ud af at gribe opgaven anderledes an, end det har været tilfældet i de senere år.

Vi er klar over, at vi er oppe imod en stemning og en tidsånd, hvor mange mennesker, der hverken stemmer på Dansk Folkeparti eller på nogen måde kan identificere sig med fremmedhad endsige racisme, ikke desto mindre først og fremmest ser minoriteterne som et problem og i store træk støtter den barske 'udlændingepolitik', der er ført ikke mindst siden valget i november 2001. Vi mener, at det skyldes, at der har manglet politisk modstand og alternative modeller for et attraktivt samfund. Den fremherskende model, der har et religiøst og etnisk homogent land som sit uopnåelige ideal, svigter grundlæggende og forværrer netop de problemer i samfundet, som de fremmedfjendske er så bekymrede for skal vokse os over hovedet i de kommende år.

Det siges igen og igen i den offentlige debat, at vi skal stå fast på værdierne i vores samfund og fastholde dem over for de værdier, som nydanskerne i et eller andet omfang er bærere af. Der tales om kulturmøde og kulturkamp, og om hvordan halalhippier og relativister alt for længe har undladt at tage afstand fra værdier og adfærdsformer, der er helt uantagelige. Det er anklager, der virker helt rimelige, hvis de ellers var rigtige. Vi kender imidlertid ikke til, at tvangsægteskaber, omskæring af piger, æresdrab, kvindeundertrykkelse osv. er blevet forsvaret af store grupper på venstrefløjen eller andre med henvisning til, at det er udtryk for 'de andres kultur', som de har ret til at praktisere uden vores indblanding. Nærmere oplever vi 'venstrefløjens kulturrelativisme' som en myte, der fint føjer sig til myten om 'den undertrykte indvandrerdebat' og er med til at legitimere stadigt grovere udfald mod mennesker med anden livsform og andre værdier. Med myten om den alt for lalleglade venstrefløj i baghånden kan venstreorienterede nu blande sig i koret med Dansk Folkeparti med usympatiske udfald, men samtidig fremstille sig selv som mennesker med mod til selvansøgelse og til at tage et opgør med et naivt bagland.

Ofte tales der om danske værdier – danske værdier, der er truet, og danske værdier, der skal fastholdes. Vi er enige i, at der i et samfund som det danske findes værdier, som det er værd at kæmpe for. Det er universelle værdier som solidaritet med de svage og udsatte, medmenneskelig forståelse og tolerance, og det er de

politiske værdier, der er bundet til vores demokratiske samfundsmodel, og som er forankret i de universelle menneskerettigheder. De rettigheder, der vedrører det enkelte menneskes selvbestemmelse, lighed for loven, ytringsfrihed, religionsfrihed, ejendomsret og en række andre politiske forhold.

Disse værdier bør kunne kritiseres og problematiseres i ethvert åbent samfund, men menneskerettighederne er anerkendt som universelle af verdenssamfundet, selv om de som bekendt langt fra respekteres overalt, og en rundrejse i verden vil vise, at idealerne for behandlingen af andre mennesker – også hinsides rettighederne – er af universel karakter. Vi har grund til at være tilfredse med værdierne i den danske grundlov og demokratiet, fordi de i et ganske betydeligt omfang gennemfører disse universelle værdier i det danske samfund (om end grundlovsteksten ikke er fri for både skønhedspletter og undladelsessynder). Men danske værdier er pr. definition ikke universelle (danskhed er som bekendt et lokalt fænomen), og kun i det omfang, de danske værdier er identiske med de universelle, er der tale om afgørende værdier, der skal fastholdes for enhver pris.

Desværre bliver det smukke ideal om menneskerettigheder, der skal sikre en beskyttelseszone rundt om hver enkelt person, i stigende omfang misforstået og misbrugt i indvandrerdebatten. Menneskerettighederne er et værn mod andre menneskers, men først og fremmest myndighedernes konkrete overgreb på den enkelte. Det er en anerkendelse af hvert menneskes unikke karakter og en sikring af hvert menneskes ret til at tænke og udtrykke sig frit og til at leve i overensstemmelse med sine egne idealer og normer. Hvis fx enkelte ekstremistiske religiøse eller politiske grupper udtrykker betænkelighed ved demokratiet, som vi forstår det, eller kritik af menneskerettighederne ud fra deres ståsted, er det ikke en krænkelse af menneskerettighederne, men en brug af dem. Af retten til at ytre sig. Når statsminister Poul Nyrup Rasmussen efter 11. sept. 2001 nægtede at tale med mennesker, der ikke anerkendte grundloven som det højeste skrift, opfattede han det givetvis som et værn af menneskerettighederne. I realiteten var det ubehageligt tæt ved at være en krænkelse af dem.

Det er rigtigt, at menneskerettighederne potentielt trues af de politiske ideologier, der ikke anerkender dem. Det drejer sig om de totalitarismer, der hærgede det 20. århundrede, og som i et vist omfang stadig eksisterer. Og det drejer sig om andre antidemokratiske strømninger, herunder om visse former for radikal religiøs fundamentalisme, som den findes inden for islam, men jo også fx inden for kristendom, jødedom og hinduisme. Imidlertid er vi ikke et øjeblik i tvivl om, at langt størsteparten af indbyggerne i Danmark til hver en tid vil bakke op om disse værdier, så længe vi husker altid at argumentere for dem. De, der frygter mellemøstlige tilstande med menneskeretskrænkelser på samlebånd i Danmark, søger systematisk for at se bort fra, at holdningsundersøgelser viser stor opbakning til demokrati og menneskerettigheder i samtlige Mellemøstens lande – uanset de for tiden meget forskellige styreformers, hvoraf både ubehagelige sekulære og islamistisk funderede trækker overskrifter i stor stil.

Men ét er forskellige ideologier, der ikke anerkender menneskerettighederne. Noget andet er hverdagsadfærd – kriminalitet, voldtægter, angreb på anderledestænkende – som i dagligdagen kan udfordre det danske samfund og dets værdier.

Store dele af den problematiske adfærd som ungdomskriminalitet og lejlighedsvis optøjer i de større byer og voldtægtssager, hvor gerningsmændene har været af ikke-dansk etnisk oprindelse, der har fyldt meget i medierne i de senere år, skyldes imidlertid ikke import af fremmede eller udenlandske værdier. Den problematiske adfærd, der fremhæves i udlændingede-batten, findes blandt anden- eller tredjegerationsindvandrere, der er født og opvokset i Danmark. Der er altså tale om en problematisk ungdomskultur, der ikke er overleveret eller importeret, men som er skabt i Danmark. Det gør den hverken mere eller mindre acceptabel. Men det gør, at der er grund til at overveje det medansvar, samfundet som helhed og mange danskere har, for de problemer, der kan opstå og er opstået i visse kvarterer og områder i landet. I dette lys må man opfatte den gældende praksis med udvisning af kriminelle 'fremmede' – der kan være født og opvokset i Danmark – til lande, de ingen tilknytning har til, som et eklatant udtryk for kollektiv ansvarsforflygtigelse.

Vores påstand er ikke bare, at en meget stor del af de nævnte problemer skyldes sociale forhold og derfor skal påvirkes ikke via 'kulturkamp', besværgelser og selvglad dansk retorik, men ved en målrettet indsats både på arbejdsmarkedet og i socialpolitikken; en indsats, der, hvis den skal være effektiv, i langt højere grad skal inddrage minoriteterne, ikke bare som 'behandlede', men som behandlere.

Vi vil også hævde, at en del af de frustrationer, der kommer til udtryk i form af bandekriminalitet og anden asocial adfærd, har psykosociale rødder i den manglende respekt og ligeværdighed, som minoritets-borgere alt for ofte mødes med i Danmark. Ikke fordi en sådan fornemmelse af ydmygelse undskylder konkret kriminalitet – det gør den naturligvis på ingen måde – men fordi vi, hvis vi ønsker at komme den forkastelige adfærd til livs, også er nødt til at medtænke, hvad det er i det danske samfund, der skaber netop disse reaktioner hos unge mennesker, der er født og opvokset her i landet.

Formålet med denne bog er at beskrive – og tage afstand fra – hvor langt ude i skadevoldende uvilje mod mindretal vi er kommet i Danmark på det seneste. Langt ude i vores retorik, langt ude i vores problembeskrivelse, langt ude i forhold til idealer, der indtil for ikke så mange år siden var selvfølgelig for os – måske desværre fordi de i et vist omfang ikke var afprøvet i praksis.

Bogens kapitler vil dokumentere, hvordan der på en lang række områder er gået råd i vigtige værdier. Og konsekvenserne handler ikke bare om principielle problemer, der har givet kritik fra menneskerettighedsorganer og -forkæmpere i indland og udland. De drejer sig om konkrete, ubehagelige eller i visse tilfælde umenneskelige konsekvenser for enkeltpersoner – ny- såvel som gammeldanske, om end naturligvis flest af de første. Det drejer sig alt i alt om en samlet tidsånd og blindhed i forhold til enkeltpersoner og minoriteters situation, som vi efter vores opfattelse simpelthen ikke kan være bekendt som samfund.

Vi tror på, at det danske samfund udviser en midlertidig rådvildhed og forvirring i disse år, og at opportunistiske politikere og medier i hård konkurrence om vælgere, læsere og seere derfor har

kunnet skabe et rum af intolerance og fremmedangst, som de har kunnet udnytte i en periode. Og vi håber og tror på, at denne bogs budskab om at fremme ligebehandling, at overholde menneskerettighederne og de internationale konventioner og at gå imod racisme og diskrimination vil appellere både til borgerliges anstændighed, til liberales vilje til at give plads til forskellighed og til solidaritetsfølelsen på venstrefløjen. Det garn, der er strammet om de mennesker, der ikke er 'rigtige danskere', er på vej til at kvæle ikke bare de etniske minoriteter blandt os og flygtninge på vej hertil, men også vores egen menneskelighed og de idealer for samfundet, som vi har været vant til at opfatte som en selvfølge.

